

**Функціональний ангулярний блок –
латентна стадія закритоугольної глаукоми**

Б. Б. ЖУПАН, І. І. ХРАМОВ, В. В. ТРЕТЯК

Представлені результати лазерної іридєктомії, яка є не тільки методом профілактики подальшого розвитку закритокутової глаукоми, але і переконливим діагностичним тестом функціонального ангулярного блоку.

Ключові слова: *закритокутова глаукома, функціональний ангулярний блок, лазерна іридєктомія.*

The functional angular block – latent stadiya of closed-angle glaucoma

B. B. SHUPAN, I. I. CHRAMOV, V. V. TRETUAK

Presents results of laser iridectomy is not only preventing of the further development of closed-angle glaucoma, but also convincing functional diagnostic test of angular block.

Key words: *closed-angle glaucoma, functional angular block, laser iridectomy.*

УДК: 617.542: 616.25-003.215

**Віддалені результати лікування хворих
з післятравматичним згорнутим гемотораксом**

К. В. КРАВЧЕНКО, В. Є. САФОНОВ, Д. І. ДУДЛА

З метою дослідження віддалених результатів хірургічного лікування хворих з післятравматичним згорнутим гемотораксом обстежено 67 пацієнтів, що лікувались з приводу ускладненої торакальної травми за період з 2001 по 2010 рік. Встановлено, що у хворих після ендохірургічного лікування мав місце більший швидкий реабілітаційний період, менша кількість залишкових патологічних плевральних змін, кращий косметичний ефект.

Ключові слова: *післятравматичний згорнутий гемоторакс, відеоасистована торакоскопія.*

Травма грудної клітки займає третє місце після травм кінцівок і черепно-мозкових, що становить в структурі госпіталізації 8–20% та вимагає невідкладного хірургічного втручання в 15–25% випадків [3, 4, 14]. Висока соціальна значущість травми органів грудної клітки визначається тим, що близько 90% постраждалих – особи працездатного віку, зі значною тривалістю лікування та реабілітації, високим рівнем гнійно-септичних ускладнень та летальністю від 1,3% до 36,2% [1, 8, 11, 15].

Одним із найбільш частих ускладнень торакальної травми є гемоторакс – від 20,1% до 92,0% випадків [4, 12, 13]. Неусунений гемоторакс призводить до формування згорнутого гемотораксу при закритій травмі грудної клітки у 1,8–12,0% хворих, при проникаючих пораненнях грудної клітки – у 7,0–26,0% хворих [9], при вогнепальних пораненнях – у 8,0–15,0% хворих [1].

Незважаючи на численні дослідження та літературні повідомлення, частота помилок при діагностиці та лікуванні згорнутого гемотораксу складає 60–70% [5, 7], причини та процес формування цього ускладнення в плевральній порожнині дотепер залишаються недостатньо вивченими [2]. Прагнення уникнути помилок спонукає хірургів розширяти показання до операції, що неминуче призводить до зростання діагностичних торакотомій. У багатьох випадках саме розміри і травматичність операційного доступу визначають загальну переносимість операції, темпи одужання, строки відновлення працездатності хворих [6].

Протягом останнього десятиріччя в хірургії відкритих та закритих пошкоджень грудної клітки широке розповсюдження отримала відеоасистована торакоскопія, яка має значні лікувально-діагностичні характеристики та низьку травматичність [3, 10]. З появою нових малоінвазивних хірургічних технологій виникла необхідність більш детального вивчення можливостей ендохірургічних методик діагностики та лікування згорнутого гемотораксу, дослідження ранніх та віддалених результатів лікування цього патологічного стану.

Метою роботи є вивчення віддалених результатів лікування хворих з післятравматичним згорнутим гемотораксом для удосконалення діагностики та лікувальних методів із застосуванням відеоасистованої торакоскопії.

Матеріали та методи

З метою оцінки віддалених результатів хірургічного лікування післятравматичного згорнутого гемотораксу обстежено 67 (66,3%) зі 101 пацієнта, що лікувались з приводу ускладненої торакальної травми за період з 2001 по 2010 рік. Досліджувані пацієнти були розділені на 3 групи – 24 хворих після виконання відеоасистованої торакоскопії (основна група), 22 хворих після виконання оптичної торакоскопії (контрольна група А) та 21 хворий після торакотомії (контрольна група В). Післяопераційний період склав проміжок від 3 до 42 місяців (в середньому $13,8 \pm 1,2$ місяці, медіана – 12,0 місяців). Проводилось клінічне та інструментальне обстеження, яке включало вивчення скарг, рентгенологічне дослідження легень та дослідження функції зовнішнього дихання. При необхідності виконувалось УЗД та КТ органів грудної клітки.

Результати та їх обговорення

Скарги на біль в грудній клітці в покої пред'явили 1 (4,5%) хворий контрольної групи А та 4 (19,0%) хворих контрольної групи В. Періодичний біль в грудній клітці при фізичному навантаженні, зміні погодних умов відчували 4 (16,7%) хворих основної групи, 6 (27,3%) хворих контрольної групи А та 8 (38,1%) хворих контрольної групи В. Задишку в покої мав 1 (4,5%) пацієнт контрольної групи А та 3 (14,3%) пацієнти контрольної групи В. При помірному фізичному навантаженні задишку періодично відчували 5 (20,8%) пацієнтів основної групи, 7 (31,8%) пацієнтів контрольної групи А та 7 (33,3%) пацієнтів контрольної групи В. Скарги на незадовільний косметичний вигляд післяопераційних рубців після торакотомії мали 4 (18,2%) пацієнти контрольної групи А та 7 (33,3%) пацієнтів контрольної групи В. Взагалі не пред'являли скарг на стан здоров'я 18 (75,0%) пацієнтів основної групи, 13 (59,1%) та 9 (42,0%) пацієнтів контрольної групи А та В відповідно.

При рентгенографії, яка виконана всім 67 обстеженим пацієнтам, затінення зовнішнього косто-діафрагмального синусу виявлено у 7 (29,2%) пацієнтів основної групи, 9 (40,9%) та 10 (47,6%) пацієнтів контрольних груп А та В відповідно. Наявність плевральних злук виявлено у 8 (33,3%) пацієнтів основної групи, 11 (50,0%) та 12 (57,1%) пацієнтів контрольних груп А та В відповідно. Обмежений пневмосклероз діагностовано у 2 (8,3%), 3 (13,6%) та 5 (23,8%) пацієнтів відповідно основної, контрольних груп А та В. Високе стояння куполу діафрагми з боку операції виявлено у 1 (4,2%) пацієнта основної групи, 3 (13,6%) та 4 (19,0%) пацієнтів контрольних груп А та В відповідно. У 1 (4,2%) хворого основної групи після осколкового вогнепального поранення грудної клітки зберігалась тінь стороннього тіла до 5 мм в проекції перикарду на боці поранення.

За результатами рентгенологічного дослідження 43 пацієнтам з залишковими змінами в плевральній порожнині ми виконали УЗД плевральної порожнини – при цьому виявлено наявність рідини в незначній кількості у 1 пацієнта основної групи (4,2%) та контрольної групи А (4,5%), 3 (14,3%) пацієнтів контрольної групи В (термін обстеження склав до 3-х місяців після операційного лікування). Плевральні нашарування при УЗД відмічались у 7 (29,2%), 12 (54,5%) та 11 (52,4%) пацієнтів відповідно основної, контрольних груп А та В.

КТ органів грудної клітки виконано 16 пацієнтам, при цьому осумковане накопичення плевральної рідини виявлено у 1 пацієнта кожної групи, плевральні нашарування – у кожного з досліджених пацієнтів. У 1 (4,2%) пацієнта основної групи, при контрольному обстеженні через 6 місяців після правобічної ВАТС з приводу згорнутого гемотораксу діагностовано новоутворення верхньої частки правої легені.

Основну увагу в оцінці стану хворого у віддаленому післяопераційному періоді ми приділяли дослідженню функції зовнішнього дихання, яка була виконана при контрольному обстеженні всім 67 пацієнтам. Дослідження функції зовнішнього дихання показало, що у більшій частині пацієнтів основної групи показники були в межах припустимих нормальних значень або з незначним відхиленням від норми (ЖЄЛ – $75,0 \pm 1,8\%$, ОФВ₁ – $66,7 \pm 2,0\%$, індекс Тиффно – $87,5 \pm 1,4\%$), виражених порушень ФЗД не простежувалось. Серед пацієнтів контрольної групи А в порівнянні з основною групою збільшилась кількість пацієнтів з незначним та помірним відхиленням показників ЖЄЛ та ОФВ₁, при цьому значення індексу Тиффно були в межах нормальних значень. В контрольній групі В у віддаленому післяопераційному періоді також відмічалось збільшення кількості пацієнтів з помірним та вираженим відхиленням від нормальних значень ЖЄЛ та ОФВ₁, при нормальних значеннях індексу Тиффно, в порівнянні з основною та контрольною групою А. В цій групі в порівняно з основною групою відмічалась статистично достовірна відмінність за такими показниками, як ЖЄЛ ($p = 0,009479$) та ОФВ₁ ($p = 0,042305$).

Середні показники частоти дихання (ЧД), життєвої ємкості легень (ЖЄЛ), об'єму форсованого видиху за одну секунду (ОФВ₁), індексу Тиффно (ІТ) представлені в табл. 1.

Таблиця 1

**Показники функції зовнішнього дихання
у віддаленому післяопераційному періоді**

Показники	Контрольна група А, n = 20	Контрольна група В, n = 18	Основна група, n = 25
ЧД, 1/хв	$17,5 \pm 0,4$	$19,1 \pm 0,6$	$16,9 \pm 0,4$
ЖЄЛ	$88,1 \pm 2,0$	$83,1 \pm 2,3$ *	$91,4 \pm 1,6$
ОФВ ₁	$79,6 \pm 2,0$	$77,9 \pm 2,5$ *	$84,4 \pm 1,6$
ІТ	$79,8 \pm 2,5$	$78,3 \pm 1,9$	$81,3 \pm 2,0$

* Статистично достовірна відмінність показника порівняно з основною групою ($p < 0,05$).

В табл. 2 наведені результати дослідження ступеня порушення функції зовнішнього дихання у обстежених пацієнтів.

За результатами вивчення показників ФЗД виявлено, що 91,7% пацієнтів основної групи, 81,8% пацієнтів контрольної групи А та 66,7% пацієнтів контрольної групи В була не мали порушень функції зовнішнього дихання або ці зміни були незначно вираженими. 8,3% основної групи, 18,2% контрольної групи А та 33,3% пацієнтів контрольної групи В мали помірні та виражені порушення ФЗД за рестриктивним типом, що було обумовлено

наявністю злукового процесу, збереженням тривалий час больового синдрому в грудній клітці.

Таблиця 2

Характеристика ступеня порушення зовнішнього дихання у віддаленому післяопераційному періоді

Ступінь порушення	Контрольна група А, n = 22	Контрольна група В, n = 21	Основна група, n = 24
Без порушень	12 (54,5%)	8 (38,1%)	18 (75,0%)
Незначні порушення	6 (27,3%)	6 (28,6%)	4 (16,7%)
Помірні порушення	3 (13,6%)	5 (23,8%)	2 (8,3%)
Виражені порушення	1 (4,5%)	2 (9,5%)	0

Висновки

1. Застосування ендокхірургічних методів в лікуванні післятравматичного згорнутого гемотораксу в порівнянні з торакотомією дозволяє досягти нижчої в 1,8 рази частоти розвинення залишкових патологічних змін в плевральній порожнині.

2. У віддаленому післяопераційному періоді кількість хворих з помірним та вираженим порушенням функції зовнішнього дихання в основній групі порівнянні з контрольною групою А зменшилась в 1,8 рази, в порівнянні з контрольною групою В – в 4 рази.

3. При використанні ендокхірургічних методів лікування післятравматичного згорнутого гемотораксу відмічається більш швидкий реабілітаційний період, менша вірогідність збереження залишкових плевральних змін, менша кількість скарг на біль в грудній клітці та задуху у віддаленому післяопераційному періоді, кращий косметичний ефект.

Література

1. Бисенков Л. Н. Хирургия огнестрельных ранений груди / Л. Н. Бисенков. – СПб., 2000. – 312 с.
2. Видеоторакоскопия в неотложной хирургии при повреждении органов груди на фоне множественной сочетанной травмы / М.Ф. Черкасов, О.Л. Дегтярев, В.Н. Ситников и др. // Новые технологии в военно-полевой хирургии и хирургии поврежденных мирного времени: материалы международной конференции. – СПб., 26–28 октября 2006. – С. 137.
3. Жестков К. Г. Хирургическая тактика при травме органов грудной клетки / К. Г. Жестков // Медицинская газета. – 5 июля 2002. – № 51. – С. 12–15.
4. Закрытая травма грудной клетки: тактика и лечение / Г.Н. Урсол, С.П. Бондарчук, В.А. Давыдкин и др. // Политравма – оказание медицинской помощи: материалы II Всеукраинской научно-практической конференции с международным участием. – Киев, 18–19 мая 2006. – С. 12.

5. Макаров А.В. Проникающие ранения грудной клетки / А.В. Макаров // Здоровье Украины. – 2004. – № 7. – С. 25–27.
6. Минченков В.Л. Традиционные и торакоскопические методы лечения больных со свернувшимся гемотораксом / В.Л. Минченков, О.А. Вишневецкий, В.В. Мищенко // Вестник Смоленской медицинской академии. – 2003. – № 1. – С. 17–18.
7. Николаева Е.Б. Диагностика и лечение ранений легкого / Е.Б. Николаева, М.М. Абакумов, А.Н. Погодина // Хирургия. – 2007. – № 12. – С. 11–14.
8. Применение малоинвазивной хирургии для лечения больных с осложненными травмами грудной клетки / Р. М. Гарипов, В. В. Плечев, А. М. Авзалетдинов и др. // Эндоскопическая хирургия: материалы VIII Всероссийского съезда по эндоскопической хирургии. – 2005. – № 1. – С. 34.
9. Семендяй М. И. Современные аспекты лечения огнестрельного ранения груди / М.И. Семендяй // Клінічна хірургія. – 2000. – № 10. – С. 17–21.
10. Эндоскопическая торакальная хирургия / А.М. Шулуток, А.А. Овчинников, О.О. Ясногородский, И.Я. Мотус. – Москва: Медицина, 2006. – 392 с.
11. Blunt chest trauma / V. O. Adegboye, J. K. Ladipo, I. A. Brimmo, A. O. Adebo // Afr. J. Med. Sci. – 2002. – Vol. 4. – P. 315–320.
12. Bundy D. W. Delayed hemothorax after blunt trauma without rib fractures / D.W. Bundy, D.M. Tilton // Military Medicine. – 2003. – Vol. 168, N 6. – P. 501–502.
13. Chest injury due to blunt trauma / S. Liman, A. Kuzucu, A. Tastepe at all. // European Journal of Cardio-Thoracic Surgery. – 2003. – Vol. 23, N. 3. – P. 374–378.
14. Nagarur Gopinath. Thoracic trauma / Nagarur Gopinath // IJTCVS. – 2004. – Vol. 20. – P. 144–148.
15. Thoracic trauma: an analysis of 187 patients / P. Segers, P. Van Schil, P. Jorens at all. // Acta. Chir. Belg. – 2001. – Vol. 101, N. 6. – P. 277–282.

**Отдаленные результаты лечения больных
с посттравматическим свернувшимся гемотораксом**

К.В. КРАВЧЕНКО, В.Е. САФОНОВ, Д.И. ДУДЛА

С целью исследования отдаленных результатов хирургического лечения больных с посттравматическим свернувшимся гемотораксом обследовано 67 пациентов, которые лечились по поводу осложненной торакальной травмы за период с 2001 по 2010 год. Установлено, что у больных после эндохирургического лечения имел место более быстрый реабилитационный период, меньшее количество остаточных патологических плевральных изменений, лучший косметический эффект.

Ключевые слова: *посттравматический свернувшийся гемоторакс, видеоассистированная торакоскопия.*

Long-term results of treatment of patients with posttraumatic clotted hemothorax

K.V. KRAVCHENKO, V.E. SAFONOV, D.I. DUDLA

To investigate the long-term results of surgical treatment of patients with post-traumatic clotted hemothorax examined 67 patients treated over complicated thoracic injury between

2001 and 2010. Found that in patients after endosurgical treatment occurred quicker rehabilitation period, fewer residual pathological changes, better cosmetic effect.

Key words: *posttraumatic clotted hemothorax, video-assisted thoracoscopy.*

УДК 617.57/.58–001.45–089

Принципи лікування постраждалих з відкритими переломами довгих кісток

А.М. ЛАКША

У статті представлено принципи лікування постраждалих з відкритими переломами довгих кісток, як результат досвіду лікування 176 постраждалих цієї категорії.

Ключові слова: *принципи лікування, відкриті переломи, довгі кістки.*

Вступ

Лікування постраждалих з відкритими переломами довгих кісток (ДК) є складною проблемою відновлення анатомії і функціональних можливостей, що досягаються неускладненою консолидацією переломів і загоєння м'яких тканин.

Ускладнення при переломах довгих кісток кінцівок, незалежно від чинників що їх спричинили, розподіляються на загальні та місцеві. До загальних відносяться ускладнення, що є загрозою життю постраждалих: ендотоксикоз (гнійно-резорбтивна лихоманка), сепсис, жирова емболія, тромбоемболія, синдром гострого пошкодження легень, гострий респіраторний дистрес-синдром та ін. [2, 3, 4, 5, 7, 8, 9]. До місцевих ускладнень відносяться: гнійна інфекція ран, остеомієліт, ішемічний некроз кінцівки, вторинна кровотеча, сповільнена остеорепація перелому, хибний суглоб та ін. [1, 6, 10].

Мета дослідження полягає у оптимізації принципів лікування постраждалих з відкритими переломами довгих кісток.

Матеріали і методи

В основу формування клінічних груп покладені: етапність лікування; наявність та відстань транспортування постраждалих; метод транспортної іммобілізації; підвищення рівня спеціалізованої допомоги у лікувальних закладах на наступних етапах евакуації і заміна методу фіксації переломів ДК. В масив дослідження було відібрано 176 постраждалих з відкритими переломами ДК, внаслідок травм, що проходили лікування в 2001–2010 роках.